

SLOVAK | BUSINESS | AGENCY

Podmienky podnikania a zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín

(Záverečná výskumná správa)

© SBA, Bratislava, 2015

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Projekt Zlepšenie podmienok na trhu práce a podnikania štátnych príslušníkov tretích krajín je spolufinancovaný Európskou úniou z Európskeho fondu pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín.

Solidarita pri riadení migračných tokov.

Obsah

Úvod	4
1 Popis jednotlivých aktivít projektu	5
2 Výsledky projektu	9
2.1 Podnikanie štátnych príslušníkov tretích krajín.....	9
2.2 Zamestnávanie štátnych príslušníkov tretích krajín	10
3 Problematické oblasti ekonomickej integrácie cudzincov na Slovensku.....	13
3.1 Proces udelenia pobytu	13
3.1.1 Popis problému	13
3.1.2 Návrh opatrení	14
3.2 Finančné zabezpečenie	15
3.2.1 Popis problému	15
3.2.2 Návrh opatrení	17
3.3 Založenie podnikania.....	17
3.3.1 Popis problému	17
3.3.2 Návrh opatrení	18
3.4 Problémy počas podnikania – daňové a odvodové zaťaženie	19
3.4.1 Popis problému	19
3.4.2 Návrh opatrení	20
3.5 Komunikácia s inštitúciami	20
3.5.1 Popis problému	20
3.5.2 Návrh opatrení	21
3.6 Koordinácia inštitúcií	22
3.6.1 Popis problému	22
3.6.2 Návrh opatrení	24
3.7 Uznávanie dosiahnutého vzdelania/kvalifikácie	24
3.7.1 Popis problému	24
3.7.2 Návrh opatrení	24
3.8 Kultúrne rozdiely	25
3.8.1 Popis problému	25
3.8.2 Návrh opatrení	25
Záver.....	26

Úvod

V súčasnosti je slovenský trh práce v značnej miere závislý na príleve ľudského kapitálu zo zahraničia. Vzhľadom na súčasný stav demografického vývoja musí byť ekonomická migrácia založená na komplexnom manažmente prijímania cudzincov. Preto je dôležité aktívne podporovať príchod a prijímanie (o. i. zamestnávanie a podnikanie) štátnych príslušníkov z tretích krajín v súlade s potrebami národného hospodárstva a trhu práce.

Slovensko nepatrí medzi krajiny, ktoré by aktívne lákajú cudzincov. Počet cudzincov na území Slovenska je v porovnaní s inými členskými štátmi EÚ pomerne nízky, ich podiel na celkovej populácii krajiny predstavuje cca 1,4 %. Ich počet však medziročne narastá a je preto potrebné vytvoriť podmienky pre ich ekonomickú integráciu.

Práve z dôvodu narastajúceho významu ekonomických migrantov a ich prepojenosti na sektor malého a stredného podnikania je Slovak Business Agendy realizátorom projektu Zlepšenie podmienok na trhu práce a podnikania štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorý je financovaný z programu Solidarita a riadenie migračných tokov. Hlavným cieľom projektu bol popis a zhodnotenie trhu práce a podmienok pre podnikanie štátnych príslušníkov tretích krajín a návrh opatrení na zlepšenie ekonomickej integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín.

Záverečná správa agreguje všetky poznatky získané v priebehu realizácie projektu o podmienkach a problémoch ekonomickej integrácie cudzincov a zároveň obsahuje návrhy opatrení na ich riešenie.

Prvá kapitola je venovaná procesu implementácie projektu. Obsahuje informácie o realizovaných aktivitách v rámci projektu a ich výstupoch. V projekte bolo realizovaných niekoľko zmien, ktoré podporili zistenia prieskumov ako napríklad uzavretosť a kultúrne rozdiely, ktoré sa prejavili pri zbere dotazníkov. Potvrdilo sa, že politicko-ekonomická situácia v krajine pôvodu dokáže ovplyvňovať správanie daného príslušníka v hosťovskej krajine.

Ďalšia kapitola je venovaná výsledkom jednotlivých kvantitatívnych a kvalitatívnych prieskumov zameraných na mapovanie skúsenosti slovenských malých a stredných podnikov v oblasti zamestnávania cudzincov a na mapovanie podmienok podnikania cudzincov.

Tretia kapitola tvorí resumé jednotlivých výstupov realizovaných v rámci projektu od kvantitatívnych a kvalitatívnych prieskumov, cez analýzu legislatívneho rámca a opatrení k danej problematike, až po výsledky fokusových diskusií. Jej cieľom je vytvoriť komplexný pohľad na problematiku ekonomickej integrácie cudzincov a to hlavne z hľadiska existujúcich bariér a prekážok. Súčasťou tejto kapitoly sú zároveň navrhované opatrenia pre tvorcov politik k identifikovaným problematickým oblastiam. Odporúčania sú výsledkom realizovaných fokusových diskusií zástupcov podnikateľov a zástupcov štátnej správy.

Vysvetlenie pojmov

V správe sa pojmy cudzinec a štátny príslušník tretej krajiny používajú v rovnakom význame.

Udeľovanie povolenia na pobyt - analýza procesu udeľovania povolenia sa prevažne sústreďuje na pobyty udeľované na účel podnikania a na účel zamestnávania v zmysle projektu. Pokiaľ sa bude spomínať pojem udeľovanie povolenia na pobyt myslí sa tým udeľovanie pobytu na účel podnikania alebo pobytu na účel zamestnávania.

1 Popis jednotlivých aktivít projektu

Projekt bol realizovaný v rámci programu Solidarita a riadenie migračných tokov, v rámci programového obdobia 2007 – 2013.

Realizácia projektových aktivít sa začala v marci 2014 a všetky aktivity boli ukončené do júna 2015. Počas implementácie projektu došlo k výmene projektového manažéra, a to v prvej fáze projektu, ako aj k posunu realizácie niektorých aktivít oproti plánovanému harmonogramu, čo však nemalo veľký vplyv na realizáciu projektu a plnenie projektových cieľov.

Projekt mal tri fázy, pričom každá jedna fáza predstavovala napĺňanie príslušného čiastkového cieľa. Hlavným cieľom projektu bol popis a zhodnotenie trhu práce a podmienok pre podnikanie štátnych príslušníkov tretích krajín a návrh opatrení na zlepšenie ekonomickej integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín. Tento cieľ bol dosahovaný prostredníctvom plnenia jednotlivých čiastkových cieľov.

Prvým čiastkovým cieľom je mapovanie a analýza poznatkov o motiváciách, očakávaniach a skúsenostiach štátnych príslušníkov tretích krajín z hľadiska ekonomického uplatnenia sa v SR.

Druhým čiastkovým cieľom je zhodnotenie opatrení v oblasti ekonomickej integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín na území SR.

Tretím čiastkovým cieľom je identifikácia bariér v oblasti ekonomickej integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín a návrh opatrení na ich elimináciu a zlepšenie trhu práce a podmienok pre podnikanie štátnych príslušníkov tretích krajín.

Hlavnou cieľovou skupinou projektu boli štátni príslušníci tretích krajín disponujúci legálnym pobytom na území SR, ktorí na území SR podnikajú. Vedľajšou cieľovou skupinou boli domáce malé a stredné podniky – právnické a fyzické osoby (MSP). V rámci projektu boli MSP rozdelené do dvoch kategórií:

- MSP, ktoré zamestnávajú štátnych príslušníkov tretích krajín a
- MSP, ktoré nezamestnávajú štátnych príslušníkov tretích krajín.

1. čiastkový cieľ: Mapovanie podmienok ekonomického uplatnenia cudzincov v SR

Prvou fázou projektu bolo mapovanie a analýza poznatkov o motiváciách očakávaniach a skúsenostiach štátnych príslušníkov tretích krajín z hľadiska ekonomického uplatnenia sa v SR. V rámci prvej fázy sa realizovali jednotlivé aktivity:

1.1 Analýza existujúcich politik a opatrení v oblasti zamestnania štátnych príslušníkov tretích krajín

Hlavným cieľom danej analýzy bolo zmapovať politiky a opatrenia, ktoré sa týkajú zamestnania a podnikania štátnych príslušníkov tretích krajín. Táto aktivita projektu bola kľúčová vo vzťahu k zostavovaniu jednotlivých dotazníkov, potrebných pre ďalšiu projektovú aktivitu, a to realizáciu kvantitatívnych prieskumov. Aktivita zhotovenia analýzy prebiehala od marca do mája 2014, pričom jej súčasťou bolo vyhľadávanie vhodnej tematickej literatúry a vládnych dokumentov, štúdium daných materiálov a potrebné informácie sa získavali aj

z pracovných stretnutí so zástupcami špecializovaných inštitúcií, ktoré sa venujú problematike cudzincov.

1.2 Kvantitatívny prieskum na vzorke vybraných štátnych príslušníkov tretích krajín, zameraný na mapovanie podmienok na podnikanie, ktoré majú na Slovensku

Zber údajov sa realizoval prostredníctvom dopytovania (formou dotazníkov) v období od júna 2014 do januára 2015 na celkovej vzorke 300 respondentov. Štruktúru vzorky respondentov tvorili štátni príslušníci z Číny, Vietnamu, Ukrajiny, Ruska a Srbska. Hlavným cieľom prieskumu bolo zmapovať podmienky podnikania príslušníkov tretích krajín na Slovensku.

Počas realizácie kvantitatívneho prieskumu na vzorke vybraných štátnych príslušníkov tretích krajín sa vyskytli nepredvídateľné prekážky týkajúce sa distribúcie dotazníkov. Napätá politicko-ekonomická situácia na Ukrajine spôsobovala problémy pri naplnení vzorky. Oslovené ruské, či ukrajinské subjekty, buď vôbec nereagovali, alebo sa vyjadrili, že, nemajú záujem sa zviditeľňovať. Vzhľadom na nedostupnosť ruských a ukrajinských podnikateľov sa v rámci projektu pristúpilo k úprave cieľových skupín s cieľom dosiahnuť výberovú vzorku minimálne 300 respondentov. Cieľová skupina respondentov bola rozšírená o skupinu srbských podnikateľov, ktorí tvoria ďalšiu najviac početnú skupinu v rámci štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí na Slovensku podnikajú. Rozšírenie cieľovej skupiny si vyžadovalo dodatočné preloženie dotazníka do srbského jazyka a zároveň zabezpečenie distribúcie dotazníkov pre túto cieľovú skupinu.

1.3 Kvantitatívny prieskum MSP pôsobiacich v SR zameraný na ich skúsenosti v oblasti zamestnania štátnych príslušníkov tretích krajín

Hlavným cieľom prieskumu bolo zmapovať skúsenosti slovenských malých a stredných podnikov (MSP) v oblasti zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín. Zber údajov reprezentatívneho telefonického prieskumu bol zabezpečený dodávateľsky a prebiehal v dňoch od 16. septembra do 10. októbra 2014 na celkovej vzorke 1018 MSP. Respondenti prieskumu boli predstavitelia MSP s rozhodovacími právomocami v oblasti prijímania nových zamestnancov. Z celkového počtu MSP (1018) zapojených do prieskumu bolo v zmysle podmienok zostavenia výberového súboru 5 % subjektov, ktoré zamestnávajú štátnych príslušníkov tretích krajín vo svojej firme.

1.4 Kvalitatívny prieskum na skupine vybraných typovo odlišných štátnych príslušníkov tretích krajín s povoleným pobytom na území SR za účelom podnikania

Zber údajov pre kvalitatívny prieskum prebiehal v termíne od 13-25 marca 2015, prostredníctvom osobných hĺbkových pološtruktúrovaných rozhovorov v trvaní 60 minút. Celkovú vzorku tvorilo 5 respondentov, pričom každý predstavoval zástupcu jednej krajiny (Čína, Vietnam, Ukrajina, Rusko a Srbska). Prieskum bol zameraný na podnikanie štátnych príslušníkov tretích krajín s cieľom identifikovať motívy príchodu na Slovensko a bariéry pri začatí podnikania.

1.5 Kvalitatívny prieskum na skupine vybraných typovo odlišných podnikateľských subjektov so skúsenosťami so zamestnaním príslušníkov tretích krajín

Prieskum bol realizovaný prostredníctvom hĺbkových individuálnych rozhovorov v trvaní 60 minút na celkovej vzorke 8 respondentov. Respondenti prieskumu boli predstavitelia MSP

s rozhodovacími právomocami v oblasti prijímania nových zamestnancov. Cieľom prieskumu bolo vysvetliť a pochopiť názory MSP na problematiku zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín, doplniť konkrétne príklady a skúsenosti respondentov k tejto problematike.

2. čiastkový cieľ: Zhodnotenie opatrení v oblasti ekonomickej integrácie cudzincov

Druhá fáza projektu zahŕňala zhodnotenie opatrení v oblasti ekonomickej integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín na území SR.

2.1 Analýza štatistických údajov zistených z kvantitatívnych prieskumov a názorov z kvalitatívnych prieskumov

Výsledkom tejto aktivity je *Sumárna správa z prieskumov*, ktorá sumarizuje všetky údaje zistené v rámci kvantitatívnych a kvalitatívnych prieskumov. Výstup zároveň zohľadňuje údaje zo ŠÚ SR (konkrétne SODB, ktoré sa konalo v roku 2011), dotýkajúce sa štátnych príslušníkov tretích krajín.

2.2 Zhodnotenie efektívnosti opatrení v oblasti ekonomickej integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín na území SR

Výstupom tejto aktivity je správa z mapovania politik a opatrení v oblasti ekonomickej integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorá bola spracovaná vo februári 2015. Správa sa zameriava na politiky ovplyvňujúce ekonomickú integráciu cudzincov ako je Migračná politika SR s výhľadom do roku 2020 a Integračná politika. Analyzuje príslušné právne predpisy a opatrenia týkajúce sa podnikania a zamestnávania cudzincov.

2.3 Fokuse skupinové diskusie so štátnymi príslušníkmi tretích krajín a so stakeholdermi

V rámci tejto projektovej aktivity sa realizovali dve fokusové diskusie. Účastníci diskusie boli zvolení zo zámerom vyvolať čo najširšiu diskusiu a interakciu medzi relevantnými stakeholdermi. Tvorili ich zástupcovia cieľovej skupiny podnikatelia zo Srbska, Ruska, USA a Vietnamu, ako aj zástupcovia príslušných orgánov štátnej správy – zástupkyne Úradu hraničnej a cudzineckej polície, reprezentant Ústredia práce sociálnych vecí a rodiny a Ministerstva hospodárstva SR, ale taktiež aj zástupcovia mimovládnych organizácií, ktorý sa zaoberajú problematikou migrantov – zástupca Ligy za ľudské práva (HRL), Centra pre výskum etnicity a kultúry (CVEK), Inštitútu pre migráciu a komunikáciu (IMK), Inštitútu pre verejné otázky (IVO) a zástupca medzinárodnej organizácie Migračného informačného centra IOM Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM).

Témy diskusie sa týkali administratívnych podmienok podnikania, udelenia pobytu a obnovy pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na Slovensku a tém, ktoré cudzinci podnikatelia vnímajú ako závažné prekážky.

3. čiastkový cieľ: Identifikácia bariér v oblasti ekonomickej integrácie cudzincov a návrh opatrení

V tretej fáze projektu sa zozbierané informácie použili na identifikáciu bariér v oblasti ekonomickej integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín a návrh opatrení na ich elimináciu a zlepšenie trhu práce a podmienok ich podnikania.

3.1 Spracovanie výsledkov z prieskumov a záverov z fokusových diskusií, príprava odporúčaní na elimináciu bariér v oblasti ekonomickej integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín

Výsledkom tejto aktivity je *Záverečná výskumná správa*, ktorá sumarizuje všetky zozbierané údaje, poznatky a informácie v priebehu projektu. Zároveň obsahuje návrhy opatrení, ktoré by mali zmiernovať resp. eliminovať problémy/bariéry identifikované v rámci výstupov projektu. Okrem výsledkov sumárnej správy zahŕňa aj výsledky a návrhy fokusových diskusií.

3.2 Predstavenie výsledkov realizovaných analýz a opatrení na zlepšenie ekonomickej integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín príslušnými nositeľom politik a podnikateľskej verejnosti

V rámci tejto aktivity budú prezentované výsledky spolu ďalšími príspevkami prednášajúcich na záverečnej konferencii projektu, ktorá sa uskutoční 16. júna 2015. Okrem výsledkov projektu odznejú príspevky zástupcov aj mimovládnych organizácií zamerané na priblíženie služieb Migračného informačného centra, príspevky skúseností podnikateľov štátnych príslušníkov tretích krajín, ale aj príspevky orgánov zapojených do procesu prijímania cudzincov. Zo strany vládnych orgánov na konferencii vystúpia zástupcovia Úradu hraničnej a cudzineckej polície, ktorí priblížia podmienky udelenia prechodného pobytu na účel podnikania a zástupca Ministerstva hospodárstva, ktorý sa bude venovať téme posudzovania podnikateľských zámerov v procese udeľovania prechodného pobytu na účel podnikania.

3.3 Spracovanie príručiek pre podporu vstupu do podnikania pre štátnych príslušníkov tretích krajín v rôznych jazykových mutáciách

Očakávaným výsledkom projektu je zvýšenie informovanosti cieľovej skupiny. Pre tieto účely sa na základe získaných informácií z prieskumov a analýz vypracovala praktická príručka pre podnikateľov migrantov. Príručka obsahuje procesné a administratívne kroky pri začatí podnikania cudzincov na Slovensku, a to od procesu udelenia prechodného pobytu na účel podnikania až po základné kroky pri začatí podnikania. S cieľom priblíženia tejto príručke širšiemu okruhu používateľov je príručka vyhotovená vo viacerých jazykových mutáciách, tak aby bola zabezpečená jej prístupnosť pre najpočetnejšie skupiny štátnych príslušníkov s povoleným pobytom na území SR za účelom podnikania: ukrajinčina, ruština, vietnamčina, srbčina a čínština. Príručka je zároveň dostupná aj v anglickom jazyku.

2 Výsledky projektu

2.1 Podnikanie štátnych príslušníkov tretích krajín

Hlavnými dôvodmi odchodu štátnych príslušníkov tretích krajín z domovskej krajiny sú podľa výsledkov kvantitatívneho a kvalitatívneho prieskumu nepriaznivé ekonomické a životné podmienky, nedostatok pracovných príležitostí, či nevhodné podmienky na podnikanie. Okrem uvedených dôvodov respondenti uvádzali aj dôvody ako chcem žiť v EÚ, možnosť cestovať, či sociálne motívy (odchod za účelom zlúčenia rodiny).

Viac ako tretina (34,7 %) respondentov kvantitatívneho prieskumu si vybrala Slovensko ako cieľovú krajinu kvôli vhodným životným podmienkam a ďalšia takmer tretina (28,3 %) na základe odporúčania rodinného príslušníka alebo známeho. Pre väčšinu respondentov kvalitatívneho prieskumu bol výber Slovenska prevažne náhodný. Pre podnikateľov, ktorí prišli z krajiny patriacej do skupiny slovanských jazykov, bol jedným z hlavných dôvodov príchodu, respektíve zotrvania na Slovensku, väčšia podobnosť kultúr, ktorá im bola bližšia ako tá západných krajín.

Takmer polovica (47,3 %) podnikateľov štátnych príslušníkov tretích krajín má na Slovensku trvalý pobyt, 31,3 % vykonáva podnikateľskú činnosť na základe prechodného pobytu za účelom podnikania a 14,3 % má prechodný pobyt za účelom zlúčenia rodiny.

Viac ako dve tretiny (71,4 %) podnikateľov štátnych príslušníkov tretích krajín vykonávali podnikateľskú činnosť aj v domovskej krajine, pričom necelá polovica 46,7 % podnikala v inom predmete podnikania ako na Slovensku. 28,7 % podnikateľov nevykonávala v domovskej krajine pre príchodom na Slovensko žiadnu podnikateľskú činnosť.

V rámci podnikania na Slovensku viac ako polovica (53,7 %) podnikateľov nevyužila kvalifikáciu nadobudnutú v domovskej krajine.

Pri hodnotení súčasných podmienok na podnikanie pre štátnych príslušníkov tretích krajín na Slovensku prevažoval názor, že podmienky sú skôr dobré (56,3 %). Za skôr zlé podmienky ich naopak považuje takmer tretina (32,7 %) respondentov.

Z prieskumu vyplýva, že podnikatelia štátny príslušníci tretích krajín mali v začiatkoch svojho podnikania najväčšie problémy zorientovať sa v slovenskej legislatíve v oblasti podnikania (50,3 %) a vysporiadať sa so zložitými procedúrami pri registrácii/začatí podnikania (43,7 %). Problematické sa pre podnikateľov z tretích krajín javí aj neustále sa meniace podnikateľské prostredie, vysoké daňové zaťaženie a vysoké náklady na zamestnancov. Proces založenia firmy trvá podľa vyjadrení respondentov neúmerne dlho a v porovnaní s okolitými krajinami je dvojnásobne až štvornásobne drahší.

Jedným z problémov štátnych príslušníkov z tretích krajín je aj neznalosť slovenského jazyka (41,3 %). Viac ako dve tretiny (68,7 %) podnikateľov ovládajú len základy slovenčiny a takmer pätina (14,0 %) slovenčinu neovláda vôbec. Štátny príslušníci taktiež poukázali na skutočnosť, že komunikácia so slovenskými úradmi v cudzom jazyku je pomerne problematická a problém im tiež spôsobuje obmedzená dostupnosť informácií v cudzích jazykoch.

Problémy v začiatkoch podnikania podnikateľom štátnym príslušníkom tretích krajín spôsobovalo aj neuznanie dokladov o dosiahnutej kvalifikácii, deklarovalo to takmer 9 % respondentov. Takmer polovici (47,8 %) podnikateľov štátnych príslušníkov tretích krajín neboli uznané doklady súvisiace s dosiahnutou kvalifikáciou v domovskej krajine. O uznanie dokladov súvisiacich s dosiahnutou kvalifikáciou nežiadalo 42,1 % opýtaných.

Ako problematické vnímajú podnikatelia štátni príslušníci tretích krajín aj splnenie kritéria dosiahnutia stanovenej výšky zdaneného príjmu/zisku pre potreby obnovenia prechodného pobytu na účel podnikania (58,7 %).

Negatívne vnímanie a predsudky voči cudzincom zo strany slovenských obchodných partnerov a zákazníkov v rámci komunikácie pociťuje až 73,2 % opýtaných podnikateľov štátnych príslušníkov tretích krajín.

Najžiadanejšou formou pomoci pri podnikaní z pohľadu štátnych príslušníkov tretích krajín je podľa výsledkov kvantitatívneho prieskumu prehľadný web s komplexnými informáciami o podnikaní cudzincov, deklarovalo to 27,7 %, publikácie o podmienkach podnikania na Slovensku v cudzojazyčných vydaniach by privítalo 19,3 % a dotované jazykové kurzy slovenského jazyka by ocenilo 19,0 % opýtaných. Z vyjadrení respondentov zapojených do kvalitatívneho výskumu vyplýva aj potreba pomoci vo forme poskytovania počiatočného finančného kapitálu.

Za najviac nápomocné informácie v začiatkoch podnikania sú medzi oslovenými podnikateľmi považované najmä informácie o daňovo-odvodovej problematike, oblasti účtovníctva a pod. (40,7 %), kontakty na podporné inštitúcie (33,3 %) a informácie o základných krokoch na založenie firmy/živnosti. Podnikateľom štátnym príslušníkom by taktiež pomohli informácie o právnych formách podnikateľských subjektov, ako aj dostupné všeobecné vzory zmlúv.

Respondenti zapojení do kvalitatívneho výskumu plánujú na Slovensku zostať a naďalej rozširovať svoje podnikanie.

2.2 Zamestnávanie štátnych príslušníkov tretích krajín

Podľa výsledkov kvantitatívneho prieskumu šesť z desiatich (60 %) malých a stredných podnikov na Slovensku hodnotí problém nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily ako významný. Necelá jedna tretina (30,4 %) si myslí, že vzdelávací systém na Slovensku produkuje dostatok kvalifikovanej pracovnej sily s ohľadom na potreby trhu práce. Respondenti zapojení do osobných rozhovorov poukázali na značný nedostatok kvalifikovaných stredoškolských odborných pracovníkov.

Motivácie k zamestnávaniu cudzincov sa na základe výsledkov kvalitatívneho výskumu značne odlišujú podľa odvetvového zamerania firiem. Vo výrobných odvetviach siahajú firmy po cudzincoch hlavne pre náhle zvýšenie objednávok. Pri angažovaní odborníkov (lekárov, umelcov, kreatívnych pracovníkov), je prevládajúcim motívom firmy pre zamestnanie cudzinca zámer odlíšiť sa od konkurencie. V rezorte stavebníctva sú motiváciou nárazové práce a potreba zabezpečenia dostatočného množstva pracovnej sily. Motiváciou v poľnohospodárskej prvovýrobe sú sezónne zberačské práce, pretože slovenskí zamestnanci nie sú ochotní pracovať na úkolovú mzdu.

Zo zapojených malých a stredných podnikov viac ako jedna pätina (21,3 %) uviedla dôvod, pre ktorý by prijali príslušníka tretej krajiny problematické obsadenie pozície pracovníkom so zodpovedajúcou kvalifikáciou na domácom trhu práce. 19,4 % respondentov by prijalo štátneho príslušníka tretej krajiny kvôli nižším finančným nárokom, 14,3 % pre uľahčenie medzinárodnej spolupráce a 13,8 % pre vyššiu pracovnú motiváciu.

Viac ako jedna tretina (37,6 %) malých a stredných podnikateľov v prieskume deklarovala názor, že pozitívum prijímania štátnych príslušníkov tretích krajín pre slovenský trh práce je skutočnosť, že vyplňajú chýbajúce miesta na domácom trhu práce. Takmer jedna štvrtina (23,3 %) vníma ako pozitívum rastúci hospodársky rast a konkurencieschopnosť, 17,0 % vníma ako pozitívum to, že štátni príslušníci začínajú podnikat', čím vytvárajú nové pracovné miesta a 16,6 % vníma ako pozitívum rastúcu domácu spotrebu a napĺňanie príjmovej stránky rozpočtu.

V rámci hodnotenia pozitív zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín pre samotnú firmu respondenti kvantitatívneho prieskumu najčastejšie označili ako prínos obohatenie pracovného tímu o nové zručnosti/uplatnenie odlišného pohľadu na riešenie pracovných problémov (28,2 %). 21,5 % podnikateľov uviedlo ako prínos pre firmu to, že ostatní zamestnanci získali/by získali šancu osvojiť si nové zručnosti, spôsoby správania a hodnoty od príslušníkov tretích krajín. 19,6 % vníma prínosy v oblasti zlepšenia pracovnej atmosféry a zvýšenia motivácie zamestnancov. Podľa vyjadrení respondentov zapojených do kvalitatívneho výskumu sú zamestnanci vysoko motivovaní, nekonfliktní, flexibilní a sú ochotní pracovať v nadčasoch.

Komunikačné problémy vznikajúce v dôsledku kultúrnych odlišností ako najčastejší problém súvisiaci so zamestnávaním štátnych príslušníkov tretích krajín vníma (36,1 %) malých a stredných podnikateľov. 12,0 % respondentov označilo ako najčastejší problém nedostatok akceptácie zo strany ostatných zamestnancov. Problémy týkajúce sa riadenia multikultúrnych pracovných tímov vníma ako problém takmer každý desiaty respondent (9,2 %). Podľa vyjadrení respondentov zapojených do kvalitatívneho výskumu na pracoviskách nie sú výraznejšie konflikty v súvislosti so zamestnávaním štátnych príslušníkov tretích krajín.

Skrátiť dobu vydávania potrebných dokladov by odporúčalo takmer dve tretiny (62,0 %) podnikateľov zamestnávajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín, ako opatrenie, ktoré by odporúčali implementovať v oblasti zlepšenia ekonomickej integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín na slovenskom trhu práce. 22,4 % by odporúčalo rozšíriť okruh profesií, na ktoré by sa nevzťahovalo vydávanie povolení na zamestnávanie štátnych príslušníkov tretích krajín. Jedna pätina (20,1 %) respondentov by odporúčala zrealizovať dlhodobú informačnú kampaň o pozitívnych vplyvoch migračného procesu.

Najčastejší typ pracovnej pozície zamestnanca z tretej krajiny je odborný pracovník/špecialista (52 %). Takmer jedna tretina (32 %) zamestnancov pochádzajúcich z tretích krajín pracuje ako nízko kvalifikovaný personál. Jedna pätina (20 %) pracuje na riadiacich pozíciách. Na pozícii administratívneho pracovníka pracuje podľa výsledkov prieskumu 16 %. Zároveň 58 % predstaviteľov malých a stredných podnikov, ktoré zamestnávajú štátnych príslušníkov tretích krajín uviedlo, že takémuto príslušníkovi ponúkli rovnakú mzdu ako slovenskému pracovníkovi na porovnateľnej pozícii. Naopak nižšiu mzdu ponúkla jedna štvrtina zamestnávateľov.

Ako najčastejší dôvod neochoty podnikateľov zamestnávať štátnych príslušníkov tretích krajín respondenti uviedli skutočnosť, že štátni príslušníci tretích krajín doposiaľ neprejavili záujem pracovať v ich firme. Uvedenú odpoveď v prieskume uviedlo 58 % respondentov. Štátni príslušníci tretích krajín nemajú potrebné jazykové znalosti a zamestnávanie štátnych príslušníkov tretích krajín je zložitý proces uviedla ako dôvod neochoty ich prijatia do pracovného pomeru viac ako jedna pätina (21,5 %; 21,1 %) respondentov. Takmer každý desiaty (9,7 %) podnikateľ uviedol ako dôvod neochoty zamestnávať štátnych príslušníkov tretích krajín problematické riadenie tímu, ktorého súčasťou sú rôzne národnosti. Výsledky kvalitatívneho prieskumu taktiež potvrdili skutočnosť, že zamestnávanie štátnych príslušníkov tretích krajín je legislatívne, časovo a finančne značne náročný proces. Respondenti sa často stretávali so situáciou, že jednotlivé inštitúcie si vzájomne odporujú.

3 Problematické oblasti ekonomickej integrácie cudzincov na Slovensku

Vyššie spomenuté realizované prieskumy v rámci projektu „Zlepšenie podmienok na trhu práce a podnikania štátnych príslušníkov tretích krajín“ sú jedným zo základných prvkov, na základe ktorého možno hodnotiť aktuálne podmienky podnikania a zamestnávania cudzincov. Zároveň sumarizáciou ich výsledkov si vieme lepšie priblížiť situáciu ekonomickej integrácie na Slovensku. Analýzou výsledkov a procesov, ktoré prebiehajú v rámci prijímania cudzinca od počiatkovej žiadosti o udelenie pobytu až po vykonávanie ekonomickej činnosti, sme v rámci projektu identifikovali legislatívne ale aj procesné bariéry, ktoré sú v inkoherecii so strategickými cieľmi migrácie a integrácie cudzincov.

3.1 Proces udelenia pobytu

3.1.1 Popis problému

Ak sa chce cudzinec na Slovensku zdržiavať na dlhšie obdobie musí si vybaviť príslušné povolenie na pobyt. Realizované prieskumy a analýzy v rámci projektu sa bližšie zaoberali procesom udeľovania prechodného pobytu na účel zamestnania a podnikania. Či už sa jedná o jeden alebo druhý typ pobytu výsledky prieskumov poukazovali na veľkú časovú a finančnú náročnosť udeľovania povolenia na pobyt.

Pri zamestnávaní sa vyžaduje, aby v prípade, že zamestnávateľ chce zamestnať cudzinca na pracovnú pozíciu nahlásil na úrad práce nahlášku s požiadavkami na zamestnanca. Následne v prípade nájdenia vhodného uchádzača z cudziny potrebuje potvrdenie úradu o možnosti obsadenia pracovného miesta, zároveň je potrebné vybaviť zamestnancovi udelenie pobytu na účel zamestnania. Pričom zamestnanec musí splniť všetky podmienky definované pre udelenie pobytu a doložiť všetky potrebné dokumenty. Podľa prieskumu „Skúsenosti MSP v oblasti zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín“ až 21,5 % zamestnávateľov by nezamestnala cudzinca kvôli zložitosti procesu prijatia do zamestnania a 28,7 % zamestnávateľov z radov MSP by uvítalo skrátenie doby vydávania potrebných dokladov pre cudzincov.

V prípade podnikania je proces mierne odlišný. Pri preukazovaní účelu pobytu môže cudzinec predložiť podnikateľský zámer, osvedčenie o živnostenskom oprávnení alebo iný doklad potvrdzujúci oprávnenie na podnikanie¹. Komplikované je to v prípade predkladania podnikateľského zámeru. Jeho posudzovanie je v kompetencii Ministerstva hospodárstva, predloha podnikateľského zámeru je však vo vyhláske Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny a podľa výsledkov fokusovej diskusie nepostačuje na hodnotenie hospodárskeho prínosu z pohľadu Ministerstva hospodárstva.

Problémom pri udeľovaní pobytov je aj podmienka preukázania finančného zabezpečenia pobytu a finančného zabezpečenia podnikateľskej činnosti (v prípade žiadosti o udelenie prechodného pobytu na účel podnikania). Nakoľko je táto podmienka veľmi komplexná venuje sa jej samostatná kapitola.

¹ Bližšie informácie: Príručka Podnikanie migrantov na Slovensku

Časová náročnosť procesu udelenia povolenia na pobyt

V dôsledku komunikačnej bariéry, resp. nízkej informovanosti cudzincov o procese udeľovania pobytu (informácie sú častokrát iba v slovenskom jazyku, prípadne zahrabané na webových stránkach úradov) dochádza k neúplnému podávaniu žiadostí, ktoré OCP nemôže prijať. Informácie o chýbajúcich dokumentoch (aj v anglickom jazyku) podávajú spolu s vrátením žiadosti. Tento systém spôsobuje však, že cudzinec sa na OCP otočí aj niekoľkokrát pokiaľ sa mu podarí úspešne podať žiadosť, a teda celý proces udeľovania povolenia sa umelo predlžuje.

Žiadosť pre udelenie prechodného pobytu je potrebné podať kompletnú, so všetkými potrebnými dokumentmi, inak žiadosť pracovníci OCP neprijmú. Zákon o pobyte cudzincov stanovuje lehotu na posudzovanie na 90 dní, tá začína plynúť až od momentu prijatia úplnej žiadosti.

Personalisti, ktorí sprostredkujú prácu pre cudzincov v rámci prieskumov, konštatujú nedostatočnú informovať úradníkov, či už na Cudzineckej polícii (OCP) alebo na Úrade práce. Za príčinu zhoršenia súčasného stavu považujú aj doplnený zákon č. 404/2011 Z.z. o pobyte cudzincov, ktorý podľa ich názoru želaný efekt zníženia administratívy nepriniesol, práveže naopak.²

Personalisti pracujúci s cudzincami, ktorí boli do prieskumu zapojení sa vyjadrili, že istým problémom sa stáva aj ľudský faktor jednotlivých pracovníkov na úrade. Je na nich, či sa rozhodnú pracovníka prijať alebo neprijať, no často krát pri schvaľovaní pracovného povolenia pre cudzinca rozhodujú podľa vyjadrení personalistov subjektívne.

Finančná náročnosť procesu udelenia povolenia

Proces udeľovania povolenia na pobyt je okrem času potrebného na jeho vybavenie zároveň náročný na finančné prostriedky. Okrem správnych poplatkov za podanie žiadosti o udelenie pobytu, ktoré sa odvíjajú od typu pobytu, sa tohto procesu dotýkajú aj ďalšie vedľajšie poplatky.

Pri žiadosti o udelenie pobytu sa cudzinec musí pripraviť, že si bude musieť vyhradiť peňažné prostriedky aj na úradné preklady predkladaných dokumentov do slovenského jazyka. V prípade predkladania kópií dokumentov sa zároveň vyžaduje notárske overenie. Ďalej cudzinec musí absolvovať povinnú zdravotnú prehliadku v širšom rozsahu (hlavne, keď sa jedná o štátnych príslušníkov tretích krajín) s čím sú spojené ďalšie finančné náklady na zabezpečenie takejto prehliadky. Povinný je preukazovať aj finančné zabezpečenie pobytu vo výške dvanásťnásobku životného minima a v prípade žiadosti o udelenie pobytu na účel podnikania aj finančné zabezpečenie podnikateľskej činnosti.

3.1.2 Návrh opatrení

V súvislosti s definovanými problematickými oblasťami odporúčame:

Viesť odbornú diskusiu medzi Ministerstvami a prizvať k nej aj zástupcov cudzincov či MVO. Zvážiť celkové zjednodušenie podmienok zákona o pobyte cudzincov, čo môže prispieť k jeho poctivému napĺňaniu zo strany cudzích podnikateľov; uvažovať o zmene pravidiel k minimálnemu zisku, resp. k zdaniteľnému príjmu.

² Zamestnávanie osôb z tretích krajín v MSP na Slovensku, SBA, Bratislava, september 2014, str. 14

Vrátiť do zákona o pobyte cudzincov možnosť začať konanie neúplnou žiadosťou, prerušiť konanie, keď je neúplná.

Zvažovať možnosti efektívneho dokladovania účelu pobytu tak, aby čo najviac zodpovedal realite podnikateľského sveta, napr. umožniť dokladovanie účelu formou spoločenskej zmluvy.

Zvážiť pri najbližšej novele zákona o pobyte cudzincov rozsah preverovania zdravotného stavu tak, aby táto podmienka nepôsobila demotivačne; diskusiu naďalej viesť aj s Ministerstvom zdravotníctva SR.

V procese tvorby zákonov sa nesnažiť eliminovať všetky riziká, nakoľko to nie je možné. Naša cudzinecká legislatívna je prísna a rieši hraničné situácie, pričom menej reaguje na bežné situácie;

Stanovisko ZÚ SR o osobe podnikateľa by malo mať len odporúčací charakter a slúžiť len ako doplňujúca informácia pre potreby OCP, nie je však v súčasnosti jasné akú rolu zohráva v konaní; odporúčame ozrejmiť a držať sa toho v aplikačnej praxi. Lepšie následne komunikovať so ZÚ SR ich úlohy tak, aby neposielali svoje stanoviská MH SR.

Ujasniť pre potreby zákona o pobyte cudzincov používané pojmy (napr. pojem miesto realizácie podnikateľského zámeru, závislá činnosť, moderné technológie, či inovatívne podnikanie) tak, aby nedochádzalo k problémom pri ich výklade; ujasniť si ako, na základe akých kritérií sa bude vyhodnocovať tzv. pridaná hodnota podnikania u novo prijatých nástrojov. Posudzuje sa inovatívnosť, nie je jasné kto určí čo je inovatívne.

Zamerať imigračné nástroje na dostupných cudzincov tak, aby boli v praxi efektívne využívané; Je potrebné motivovať nielen Slovenských študentov aby neodchádzali do zahraničia ale aj zahraničných študentov aby prichádzali na Slovensko študovať a tých, ktorí vyštudovali na Slovensku, aby po skončení štúdia ostali, zamestnali sa alebo začali podnikáť.

Predĺžiť v praxi platnosť prechodného pobytu cudzincom podnikateľom; navrhujeme zmeniť internú inštrukciu UHCP pre OCP o udeľovaní pobytov podnikateľom.

Dosiahnuť, aby preverovanie dokladov (podobne ako je tomu na iných úradoch) vykonávali zodpovední úradníci v zákonnej lehote 90 dní a v prípade potreby vyzvali cudzinca na doplnenie žiadosti. Domnievame sa, že nie je vhodné, ak celú prácu preverenia žiadosti vykonáva úradník pri preberacom okienku, čo z hľadiska systému práce nie je štandardné; žiadateľ sa vracia niekoľkokrát kým sa mu podarí žiadosť podať čím dochádza k neúmernému finančnému o časovému zaťaženiu oboch strán.

3.2 Finančné zabezpečenie

3.2.1 Popis problému

Inštitút finančného zabezpečenia má dve podoby. Prvou je finančné zabezpečenie pobytu, ktoré musí cudzinec preukazovať pri podávaní žiadosti o udelenie pobytu. Výška finančného zabezpečenia pobytu je stanovená zákonom č. 404/2011 o pobyte cudzincov na 12-násobok životného minima. Cudzinec finančné zabezpečenia zväčša preukazuje potvrdením o zostatku na účte vedenom v banke na jeho meno, prípadne inou formou v závislosti od typu pobytu a od požiadaviek definovaných v zákone o pobyte cudzincov.

Finančné zabezpečenie podnikateľskej činnosti

Druhá podoba finančného zabezpečenia sa dotýka iba žiadostí o udelenie prechodného pobytu na účel podnikania. Ide o finančné zabezpečenie podnikateľskej činnosti. Pri prvej žiadosti o udelenie pobytu musí cudzinec dokladovať finančné zabezpečenie pobytu aj podnikateľskej činnosti.

Výška finančného zabezpečenia podnikateľskej činnosti je rozdelená do dvoch kategórií podľa spôsobu vykonávania podnikateľskej činnosti. Pokiaľ bude cudzinec vykonávať podnikateľskú činnosť ako fyzická osoba výška finančného zabezpečenia podnikateľskej činnosti je dvadsaťnásobok životného minima. Pri konaní v mene obchodných spoločností (s.r.o., k.s., v.o.s., a.s.) alebo družstva je výška finančného zabezpečenia podnikateľskej činnosti až vo výške stonásobku životného minima.

Splnenie tejto podmienky dokladuje prostredníctvom potvrdenia o zostatku na účte vedenom v banke zriadenom na účely podnikania, ktorý avšak nesmie byť totožný s účtom, ktorým preukazuje finančné zabezpečenie pobytu. Pri počiatkovej žiadosti o udelenie pobytu sa tak podnikateľom povinnosť preukazovania finančného zabezpečenia kumuluje a finančná náročnosť na udelenie pobytu je pomerne vysoká.

Podnikateľom cudzincom okrem finančného zaťaženia v podobe povinného zloženia základného imania (v prípade právnych foriem s touto povinnosťou), ktoré sa dotýka aj tuzemských podnikateľov, vznikajú dodatočné finančné náklady na prevádzkovanie podnikateľskej činnosti. Podľa prieskumu nedostatok finančných zdrojov v začiatkoch podnikania na Slovensku pociťovalo až 19% podnikateľov³.

Inštitút finančného zabezpečenia vedie k povinnosti držania zákonom stanovenej výšky peňažných prostriedkov na účte v banke, čo nemusí byť v súlade s princípom hospodárnosti, o ktorý sa väčšinou podnikateľské jednotky usilujú.

Dosahovanie zisku

Aj napriek tomu, že zákon o pobyte cudzincov ustanovuje možnosť udeľovania prechodného pobytu na účel podnikania až na dobu 3 rokov, cudzinci a mimovládne organizácie pri fokusových diskusiách uviedli, že sa skôr stretávajú s pobytmi platnými na kratšiu dobu (12 mesiacov, rok, maximálne 18 mesiacov). Pred uplynutím povolenia na pobyt musí cudzinec, pokiaľ chce naďalej pôsobiť na Slovensku, podať žiadosť o obnovenie pobytu a to najneskôr v posledný deň platnosti prechodného pobytu. Doba posudzovania je rovnako dlhá ako v prípade prvého udeľovania pobytu.

Podmienky obnovenia pobytu sú však mierne odlišné od podmienok pri prvej žiadosti o pobyt. Pri obnovení prechodného pobytu na účel podnikania je potrebné preukázať stanovenú výšku dosiahnutého zisku/príjmu. Pri fyzických osobách zdaneným príjmom z podnikania vo výške 20 násobku životného minima. V prípade konania v mene obchodných spoločností alebo družstva ziskom po zdanení obchodnej spoločnosti alebo družstva za predchádzajúce zdaňovacie obdobie vo výške 60 násobku životného minima. Ak podnikateľ nepodnikal celé predchádzajúce zdaňovacie obdobie zákon túto hranicu upravuje osobitne⁴. Informácie z realizovaných prieskumov reflektujú, že kritérium dosahovania zisku spôsobuje

³ Podmienky podnikania príslušníkov tretích krajín na Slovensku, SBA, Bratislava, február 2014, str. 14

⁴ Bližšie informácie: Príručka Podnikanie migrantov na Slovensku

problémy pre viac ako polovicu podnikateľov z tretích krajín (58,7%), dokonca 36,4% respondentov vykázanie zisku v takejto výške považuje za závažný problém.

K obdobným výsledkom sa dospelo aj v rámci fokusových diskusií, kde aj zástupcovia verejnej správy priznali, že požadovať ziskovosť podnikania v takom pomerne krátkom časovom horizonte je dosť obtiažne a v praxi pre mnoho podnikateľov nereálne.

Podnikatelia, ktorí v predchádzajúcom zdaňovacom období nenaplnili podmienku dosiahnutia zisku nie sú však automaticky zamietnutí. V takomto prípade OCP vyžiada stanovisko od Ministerstva hospodárstva, ktoré posudzuje hospodársky prínos podnikateľskej činnosti cudzinca pre Slovensko. V rámci fokusových diskusií však vystala otázka, či je možné posúdiť hospodársky prínos podnikania cudzinca po tak krátkom čase ako je trvanie platnosti prvého povolenia.

3.2.2 Návrh opatrení

V súvislosti s definovanými problematickými oblasťami odporúčame:

Prehodnotiť výšku požadovaného finančného zabezpečenia podnikateľskej činnosti s ohľadom na súbežnosť finančného zabezpečenia podnikateľskej činnosti s finančným zabezpečením pobytu a teda, zmiernenie kumulatívneho finančného zaťaženia vyplývajúceho z procesu udeľovania prechodného pobytu na účel podnikania.

Hospodársky prínos cudzinca posudzovať až potom, ako dostal možnosť sa presadiť.

Rozšíriť kritéria MH SR pre posudzovanie hospodárskeho prínosu cudzinca tak, aby to zodpovedalo potrebám praxe a trhu práce, napríklad o tvorbu pracovných miest, nákladné investície a pod; do diskusie o zmene kritérií zapojiť samotné MH SR.

3.3 Založenie podnikania

3.3.1 Popis problému

Trhové prostredie v transformujúcej sa ekonomike je značne turbulentné, a len veľmi ťažko predvídateľné. Nespočetné množstvo reforiem, časté novelizácie zákonov a nariadení spôsobujú, že vnímanie legislatívneho rámca upravujúceho podmienky podnikania na Slovensku sú aj v očiach cudzincov nezrozumiteľné a komplikované. To má značný dopad aj na celkové vnímanie podnikateľského prostredia, ktoré je práve z dôsledku častých zmien považované za nestále a z veľkej časti nepredvídateľné.

Realizované prieskumy potvrdili, že viac ako polovica podnikateľov cudzincov (50,3%) mala problémy v začiatkoch svojho podnikania a to hlavne v zorientovaní sa v slovenskej legislatíve v oblasti podnikania. Zároveň pre 43,7 % spôsobovali problémy v začiatkoch podnikania zložité procedúry pri registrácii/začatí podnikania. Princíp problému je podobný ako v prípade procesu udelenia pobytu. Začínajúci podnikatelia cudzinci nemajú dostatočné informácie a doklady potrebných pre založenie podnikania a sú slabo jazykovo vybavený, čo spôsobuje, že aj pri zakladaní podnikateľskej činnosti sa na úradoch otočia aj niekoľko krát, kým vybaví čo potrebujú.

3.3.2 Návrh opatrení

Pripravované opatrenie – startup vízum

Podľa aktuálne platnej legislatívy platí, že pokiaľ chce cudzinec prísť na Slovensko podnikat' musí si zabezpečiť povolenie na pobyt, umožňujúci vykonávanie podnikateľskej činnosti⁵. Vzhľadom na špecifickú skupinu podnikateľských subjektov tzv. startupov, prišlo Ministerstvo financií s návrhom udeľovania národných víz startupov - „startup víz“ v rámci koncepcie na podporu startupov a rozvoja startupového ekosystému na Slovensku. V súčasnosti sa jedná o jedinú iniciatívu zameranú na pomoc podnikateľom cudzincom.

Navrhované znenie opatrenia vytvára možnosť predkladania žiadosti o národné vízum na teritoriálne príslušnom zastupiteľskom úrade. Proces udeľovania národného víza je podobný procesu udeľovania prechodného pobytu na účel podnikania. Žiadateľ predkladá svoj projekt na schválenie výboru (zástupcovia MH SR a MF SR a špecializovaných inštitúcií), ktorý bude posudzovať inovatívnosť startup projektov. Následne pri žiadosti o vydanie národného víza predkladá doklady definované v zákone č. 404/2011 o pobyte cudzincov spolu so stanoviskom výboru. Súčasťou povinností žiadateľa bude aj predloženie výpisu z bankového účtu, ktorý potvrdzuje výšku finančného zabezpečenia v sume 8 000 eur. V prípade súhlasného stanoviska Ministerstva vnútra sa žiadateľovi udelí národné vízum platné na 12 mesiacov. Opatrenie ukladá zastupiteľskému úradu povinnosť rozhodnúť o udelení národného víza do 10 dní od jej prijatia. Zároveň takýto žiadateľ bude mať prístup k všetkým existujúcim službám (mentor, inkubačné služby, poradenstvo a pod.) pre implementáciu svojho projektu pod podmienkou zriadenia firmy v SR.

Oproti procesu udeľovania prechodného pobytu na účel podnikania možnosť startup víza ohraničuje inštitúcie na ktorých je možné podať žiadosť. Zároveň proces posudzovania inovatívnosti projektu je podobný s posudzovaním podnikateľských zámerov. V oboch prípadoch ide o identifikáciu hospodárskych prínosov v záujme SR. Pri prechodnom pobyte na účel podnikania avšak účel podnikania možno preukázať viacerými spôsobmi, čo ho robí prístupnejšími pre širší okruh potenciálnych podnikateľov.

Doba trvania národného víza je stanovaná na 12 mesiacov, a to hlavne kvôli možnosti otestovania úspešnosti podnikania. Podľa skúseností prezentovaných v tejto správe sa aj v prípade udeľovania prechodného pobytu na účel podnikania stretávame s rovnakou dĺžkou trvania pobytu. Priestor na otestovanie úspešnosti projektu z krátkodobého hľadiska teda poskytujú aj aktuálne platné formy pobytu.

Opatrenie ďalej ukladá povinnosť preukazovania určitej sumy finančných prostriedkov. Táto povinnosť sa týka aj udeľovania prechodného pobytu na účel podnikania. Suma finančného zabezpečenia podnikateľskej činnosti sa však v tomto prípade odvíja od formy podnikateľskej činnosti. V porovnaní s podmienkami startup víz, je pre fyzické osoby podnikateľov výhodnejší klasický spôsob a teda prechodný pobyt na účel podnikania. Kedy preukazujú finančné prostriedky vo výške 20 násobku životného minima t. j. 3961,6 eur, namiesto taxatívne stanovených 8 000 eur. Pre právnické osoby by bola z hľadiska finančného zabezpečenia výhodnejšia forma startup víz, nakoľko finančné zabezpečenie podnikateľskej činnosti je viac ako dvojnásobné (19 808,0 eur).

⁵ Bližšie informácie: Príručka: Podnikanie migrantov na Slovensku

Výhodou oproti klasickej forme pobytu (prechodný pobyt na účel podnikania) je lehota na rozhodnutie o žiadosti na udelenie pobytu/víza. Kým lehota na posudzovanie žiadostí o udelenie prechodného pobytu na účel podnikania je podľa zákona 90 dní. Opatrenie v podobe startup víz, by umožňovalo získať národné víza už do 10 dní odo dňa prijatia žiadosti. Otázka je reálnosť dodržiavania tejto lehoty. Súčasná právna úprava stanovuje lehotu 30 dní na posudzovanie národného víza, zároveň je potrebné rátať s potrebou stretnutia výboru, ktorý bude hodnotiť inovatívnosť projektu.

Opatrenie v podobe start up víz aj podľa diskusie rezortov v rámci fokusových diskusií vyvolalo plno otázok. V porovnaní so súčasnými možnosťami, ktoré poskytuje zákon o pobyte cudzincov sa nejedná až o takú veľkú radikálnu zmenu, voči fungujúcemu systému. Zároveň súčasné nastavenie zákona, by podľa názorov diskutujúcich neumožnilo podnikanie startupistom. V znení opatrenia zároveň chýba vysvetlenie niektorých procesov (náležitosti a doklady potrebné pre udelenie národného víza) a zodpovednosť a povinnosti inštitúcií sú nejasné (postavenie a úlohy ekonomického diplomata). Globálne je toto opatrenie určené len malej úzko definovanej skupine, je spojené s byrokratickým rozhodovaním a v konečnom dôsledku podobný nástroj v rámci platnej legislatívy už existuje.

V súvislosti s definovanými problematickými oblasťami **odporúčame**:

Nekomplikovať funkčnosť komisie rozhodujúcej o posudzovaní inovatívnych návrhov, ale menovať 1 zástupcu Agentúry pre podporu výskumu a vývoja, ktorá by zastrelila obe uvedené inštitúcie, MH SR aj MŠVVaŠ SR.

Zahrnúť Ministerstvo hospodárstva SR do odbornej diskusie o koncepciách prijímania migračných nástrojov týkajúcich sa inovatívneho podnikania a startupov.

Neustále pracovať na definíciách pojmov použiteľných a používaných v oblasti podnikania cudzincov, prepojených na zákon o pobyte cudzincov.

Odstraňovať konflikty medzi zákonmi pôsobiacimi v oblasti podnikania cudzincov.

3.4 Problémy počas podnikania – daňové a odvodové zaťaženie

3.4.1 Popis problému

Výška odvodového a daňového zaťaženia má rovnako vplyv na celkové vnímanie konkurencieschopnosti podnikateľského prostredia. Osoby podnikajúce na území SR vnímajú súčasné daňové zaťaženie práce za vysoké, a to isté platí aj pre výšku odvodov do sociálnej a zdravotnej poisťovne.

Okrem samotnej výšky daňového a odvodového zaťaženia, ktoré priamo vplýva na cashflow podniku

Prístup, porozumenie a neľahká orientácia v daňovo-odvodovej problematike spôsobujú pre štátnych príslušníkov tretích krajín začínajúcich svoje podnikanie na Slovensku značné bariéry. Pri otázke, aké informácie považujú za najviac nápomocné pre začatie podnikania, sa najviac respondentov (40,7 %) priklonilo k odpovedi, že sa jedná práve o informácie týkajúce sa daňovo-odvodovej problematiky, oblasti účtovníctva a pod.⁶

⁶ Správa z kvantitatívneho prieskumu etnických skupín, SBA, Bratislava, február 2014, str. 21

3.4.2 Návrh opatrení

V súvislosti s definovanými problematickými oblasťami odporúčame:

Systematicky bojovať za celkovú zmenu a zlepšenie podnikateľského prostredia, bojovať proti klientelizmu a korupcii.

Postupne odstraňovať prílišný formalizmus v tvorbe zákonov a ich aplikácii, zľahčenie administratívnych podmienok potrebných na účel podnikania.

Pracovať s kontrolnými orgánmi SR tak, aby sa pri výkone kontrolnej činnosti u cudzincov podnikateľov snažili o zníženie formalizmu a ponúkali možnosť nápravy tohto stavu (cieľom kontroly má byť v prvom rade náprava, nie trest).

3.5 Komunikácia s inštitúciami

3.5.1 Popis problému

Pred príchodom alebo po príchode cudzinca na Slovensko sú úrady prvým styčným bodom, prvou inštitúciou s ktorou príde do styku. Najčastejšie týmito inštitúciami sú zastupiteľské úrady (pokiaľ sa cudzinec zatiaľ nezdržiava na území SR) a Oddelenie cudzineckej polície, na ktoré si príde vybaviť potrebné doklady (pokiaľ sa zdržiava na území SR legálne).

Tieto inštitúcie, nakoľko sú prvým kontaktným bodom by mali cudzincovi poskytnúť informácie o potrebných náležitostiach, ktoré musí splniť ešte pred svojim príchodom na Slovensko prípadne čo musí dokladovať pre vydanie určitého typu povolenia na pobyt. Súčasťou fokusových diskusií bolo hlavne pôsobenie Oddelenia cudzineckej polície (OCP) v procese udelenia pobytu. Podľa výsledkov diskusií ale aj realizovaných kvalitatívnych prieskumov je OCP výrazne kapacitne poddimenzovaná. Musí sa venovať širokému záberu oblastí (vzdelávanie, hospodársky prínos podnikania, zdravotná starostlivosť a pod.), v ktorých nemá dostatok znalostí a kompetencií.

Problémy vznikajúce pri komunikácii inštitúcií v procese udeľovania povolenia na pobyt možno rozdeliť do dvoch základných skupín. Na jednej strane je to jazyková bariéra, ktorá je prekážkou k získaniu všetkých potrebných informácií riadne a včas. Na druhej strane je to dostupnosť resp. distribúcia informácií, ktoré sú predpokladom úspešného zvládnutia procesu udelenia pobytu bez problémov a v podstatne kratšom časovom horizonte.

Jazykové bariéry

Výrazným problémom cudzincov pri komunikácii s inštitúciami je jazyková vybavenosť. Na jednej strane zo strany úradníkov, ktorý sa aj napriek tejto prekážke snažia vysvetliť, čo si musí cudzinec vybaviť pre udelenie pobytu. Na druhej strane je komunikačná bariéra aj zo strany samotných cudzincov, ktorí nie vždy ovládajú aspoň jeden svetový jazyk. Zároveň na úradoch nie sú dostupné materiály vo viacerých jazykových mutáciách. Cudzinci tak pri vybavovaní povolení na pobyt prídu na úrad až niekoľko krát, kým sa im podarí doniesť všetky potrebné dokumenty.

Tento problém sa komplexne premieta do viacerých oblastí problematiky integrácie cudzincov. Problémy vznikajú pri zamestnávaní cudzinca, kedy väčšinu administratívnych procesov vie zabezpečiť aj zamestnávateľ, čo cudzinca výrazne odľahčí. Pri podnikaní je cudzinec často krát odkázaný sám na seba. Prieskum „Podmienky podnikania príslušníkov

tretích krajín na Slovensku“ poukázal na slabú znalosť slovenčiny cudzincov a teda aj legislatívy a to hlavne v oblasti podnikania, čo výrazne sťažuje začiatky ich podnikania.

Agenda jazykového vzdelávania by podľa opatrení integračnej politiky mala spadať pod Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu a Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny a Ministerstvo vnútra. Ich úlohou v rámci vzdelávania má byť jazyková príprava detí a dospelých cudzincov hlavne prostredníctvom ponuky štandardizovaných kurzov slovenského jazyka. Podľa informácií, ktoré boli zozbierané v rámci projektu aktuálne takého jazykové kurzy poskytujú skôr mimovládne organizácie. Tieto sú však realizované prostredníctvom projektov z EÚ a teda z dlhodobého hľadiska nie sú trvalo udržateľné. Jazykové vzdelávanie cudzincov na Slovensku teda nie je systémovo riešené, napriek tomu, že je jedným z hlavných faktorov úspešnej integrácie cudzinca.

Dostupnosť informácií

Komplexnosť a dostupnosť informácií je jedna z oblastí, ktoré by mohli prispieť k zlepšeniu podmienok cudzincov na Slovensku. Súčasný systém sprístupňovania informácií cudzincom má ešte medzery. Príkladom je nefunkčnosť anglickej verzie webstránky Ministerstva vnútra a absencia informačných materiálov vo viacerých jazykoch v priestoroch OCP. Rovnako ako výsledky fokusovej diskusie aj prieskum podmienok podnikania príslušníkov tretích krajín apelujú na potrebu zlepšenia informovanosti, a to nie len o podmienkach podnikania na Slovensku, ale aj o všeobecných povinnostiach spojených s pobytom na Slovensku.

Príkladom komplikovanej dostupnosti údajov je vybavovanie prechodného pobytu na účel podnikania v prípade dokladovania účelu pobytu podnikateľským zámerom. Informácie o jeho obsahovej štruktúre podnikateľského zámeru sú uvedené na stránke Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny v slovenskom jazyku nachádzajúce sa v rámci služieb zamestnanosti. Prepojenie medzi zákonom č. 404/2011 o pobyte cudzincov a vyhláškou č. 44/2004, v ktorej sa ustanovuje vzor podnikateľského zámeru nie je na stránke Ministerstva vnútra uvedené a preto bez lepšej znalosti slovenského jazyka a legislatívy sa cudzinec pri vybavovaní povolení nezaobíde.

3.5.2 Návrh opatrení

V súvislosti s definovanými problematickými oblasťami odporúčame:

Zlepšiť presnosť a komplexnosť informácií poskytovaných cudzincom - zverejniť rôzne jazykové verzie týchto informácií na oficiálnych stránkach inštitúcie tak, aby boli lepšie dostupné a pravidelne aktualizované;

Pri udelení pobytu na účel podnikania vytvoriť jednoduchší vzor podnikateľského zámeru v rozsahu jedna A4, ktorý by bol dostupný na OCP, aj v inom/iných jazykoch, distribuovať vzor cez MZVaEZ SR (formát, podstatné náležitosti - predmet podnikania, miesto realizácie, výška investície); na tento účel realizátor projektu ponúka vytvorenie takéhoto vzoru a jeho sprístupnenie na oficiálnej stránke;

Navýšiť financovanie a rozpočet ÚHCP na fungovanie cudzineckej polície, najmä na najvyťaženejších pracoviskách, napr. OCP BA.

Dbieť na celkové zlepšenie fungovania OCP, po technickej a personálnej stránke tak, aby sa skrátili čakacie lehoty, aby sa odstraňovali poruchy na elektronických systémoch na poradové

lístky, zlepšilo označenie smerovkami na ulici, a pribudli jazykové verzie inštrukcii v priestoroch OCP a pod.

Nakoľko v praxi cudzineckej polície nastáva nejednotný výklad ustanovenia o možnosti voľby miesta podania žiadosti o pobyt cudzinca s udeleným vízom, odporúčame v odbornom dialógu MV SR a MZVaEZ SR zjednotiť výklad ustanovení Schengenského vízového kódexu so zákonom o pobyte cudzincov tak, aby žiadatelia o pobyt mali právnu istotu v tom, či im zákon o pobyte umožňuje alebo neumožňuje podať žiadosť o pobyt s udelenými vízami na území Slovenska; následne v tomto duchu usmerniť jednotlivé OCP. V záujme právnej istoty účastníkov právnych vzťahov je potrebné, aby v konaní o vízum mali prostredníctvom ZÚ SR presné informácie o tom, na čo ich vízum oprávňuje a na čo nie.

3.6 Koordinácia inštitúcií

3.6.1 Popis problému

Problémom je aj koordinácia samotných inštitúcií a rezortov. Hlavným orgánom zodpovedným za tvorbu a implementáciu migračnej a azylovej politiky je Ministerstvo vnútra, ktoré v tejto problematike užšie spolupracuje s Ministerstvom zahraničných vecí a Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny.

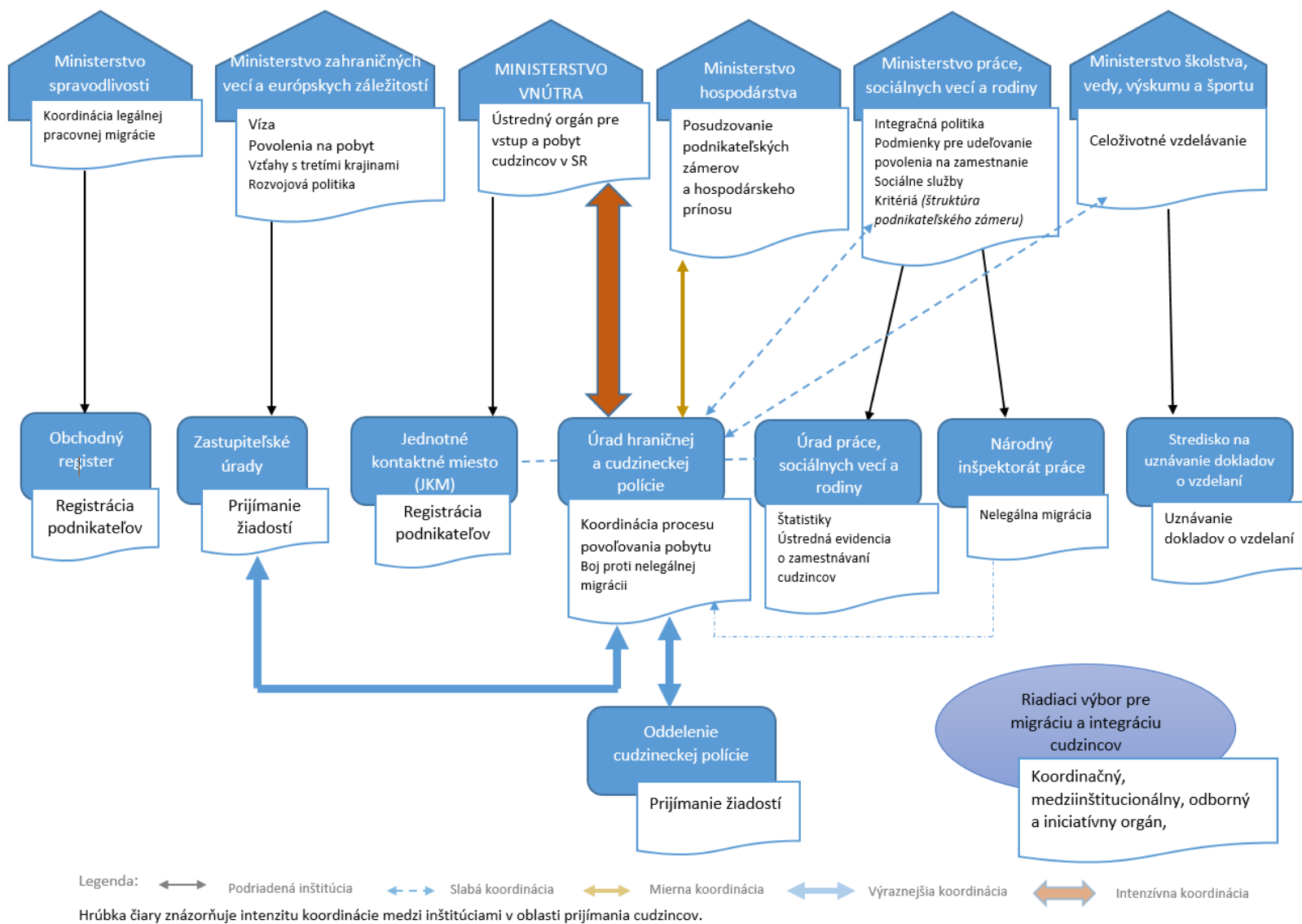
V súčasnom znení Migračnej politiky SR nie je postavenie, povinnosti a zodpovednosť jednotlivých orgánov jasne definované. Jej obsahom sú skôr strategické ciele, ktoré by mali byť v rámci problematiky migrácie dosiahnuté. Bližšie vymedzenie kompetencií rezortov je súčasťou Integračnej politiky SR. Tá definuje opatrenia, ktoré by mali byť predmetom rozpracovania jednotlivých akčných plánov rezortov. V súčasnosti podľa výsledkov analýzy existujúcich politik a opatrení je z akčných plánov dostupný „Akčný plán migračnej politiky v podmienkach Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky na roky 2014-2015“.

V rámci rezortov tak nie je problematike migrácie a integrácie cudzincov venovaná dostatočná pozornosť. Táto absencia zapojenia sa rezortov na strategickej úrovni sa premieta aj do aplikačnej praxi pri prijímaní cudzincov.

Príkladom je posudzovanie žiadostí na uznanie povolenia na pobyt. Policajný zbor posudzuje 33 rôznych kategórií na uznanie povolenia na pobyt cudzincov na Slovensku. Z hľadiska svojich znalostí a kompetencií nedokáže obsiahnuť všetky oblasti, v ktorých sa udeľujú povolenia. V prípade udelenia na prechodný pobyt za účelom podnikania sa posudzuje účel pobytu napríklad prostredníctvom posúdenia podnikateľského zámeru. Podnikateľský zámer je posudzovaný pracovníkom Ministerstva hospodárstva ale samotná šablóna resp. predloha na tvorbu podnikateľského zámeru je prevzatá s vyhlášky č. 44/2004 Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny a nezodpovedá potrebám pre potreby posudzovania hospodárskeho prínosu.

Inkoherenciu medzi inštitúciami možno vnímať pri výkone kontrolnej činnosti. Vo vzťahu k riešeniu nelegálneho zamestnávania je v prípade dokázania nelegálnej práce cudzinca cudzinec vyhostený takmer okamžite, čím strácajú orgány činné v trestnom konaní možnosť vypočúť ho ako svedka v prípade dokazovania nelegálneho zamestnávania.

Grafické znázornenie spolupráce zainteresovaných orgánov v problematike ekonomickej integrácie cudzincov

3.6.2 Návrh opatrení

V súvislosti s definovanými problematickými oblasťami odporúčame:

Vládnym rezortom, najmä Ministerstvu vnútra SR a Ministerstvu hospodárstva SR, aby sa pokúšali o vzájomný dialóg k vzájomnému zefektívneniu ich pôsobenia a tvorby legislatívy týkajúcej sa zahraničných podnikateľov.

Využiť možnosť prizvať do diskusie o týchto nástrojoch odbornú verejnosť v podobe zástupcov cudzích podnikateľov, najaktívnejších komunit migrantov v SR a mimovládnych organizácií.

Zlepšovať koordináciu a vzájomnú výmenu informácií o bežných ad hoc témach medzi príslušnými úradmi a rezortmi tak, aby mali možnosť sa obrátiť na UHCP, alebo úrady práce, ktoré s touto témou prichádzajú do kontaktu;

Zapojiť do procesu tvorby a uplatnenia imigračných nástrojov MZVaEZ SR cez Zastupiteľské úrady SR v zahraničí a cielene pôsobiť na prilákanie zahraničných podnikateľov použitím osobitných nástrojov migračnej politiky.

Vzbudiť záujem tvorcov politik o tému a prínosy podnikania cudzincov; prestať vnímať cudzincov ako negatívum, rozpoznať prínosy podnikateľskej migrácie a benefitovať z nej.

3.7 Uznávanie dosiahnutého vzdelania/kvalifikácie

3.7.1 Popis problému

V rámci prieskumov bol identifikovaný aj problém s uznávaním dokladov o dosiahnutej kvalifikácii. Takmer polovici (47,8 %) podnikateľov štátnych príslušníkov tretích krajín neboli uznané doklady súvisiace s dosiahnutou kvalifikáciou v domovskej krajine. Uznávanie dokladov je priamo naviazané na vydávanie niektorých typov povolení (preukazovanie vysokej kvalifikovanosti v prípade udeľovania modrých kariet).

Administratívne nároky na uznávanie dokladov o kvalifikácii sú dosť komplikované. Problém uznávania dosiahnutej kvalifikácie pramení z rôznorodého školského systému v jednotlivých krajinách a rozdielom medzi súkromnými a štátnymi školami. Často odmietanými dokladmi sú doklady o vzdelaní práve zo súkromných vysokých škôl v zahraničí. Ich forma dokladu o vzdelaní je odlišná od slovenských diplomov, čo v praxi komplikuje uznávanie vzdelania. Táto agenda je kompetenciou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu prostredníctvom Strediska na uznávanie dokladov o vzdelaní.

V zmysle Migračnej politiky SR je slovenská riadená migrácia orientovaná na prilákanie práve vysokokvalifikovaných pracovníkov. Nedostatky v procese uznávania dokladov o vzdelaní tento proces spomaľujú a na potenciálnych vysokokvalifikovaných pracovníkov môžu mať skôr negatívny efekt.

3.7.2 Návrh opatrení

Prehodnotiť proces uznávania dosiahnutého vzdelania, aby bol schopný pružne reagovať na rôznorodosť školského systému v iných krajinách (napríklad spoluprácou s orgánmi iných krajín v prípade posudzovania dokladov o vzdelaní).

3.8 Kultúrne rozdiely

3.8.1 Popis problému

Každá krajina sa vyznačuje svojimi špecifickými hodnotami, normami a pravidlami, ktoré v rámci danej spoločnosti ľudia dodržiavajú. Človek si tieto hodnoty počas svojho života osvojuje a riadi sa nimi. História, jazyk, no už samotné zmýšľanie ľudí v jednotlivých regiónoch sveta je veľmi rozdielne. Pri príchode cudzinca na Slovensko je vystavený inému sociálnemu ale aj inštitucionálnemu systému.

Rozdiely vo fungovaní organizácií, či inštitúcií môžu vyústiť do rôznych nedorozumení napríklad pri komunikácii s úradmi. Až 29,3% príslušníkov z tretích krajín v prieskume deklarovalo, že problémy v začiatkoch podnikania im spôsobovali kultúrne rozdiely a neznalosť miestnych zvyklostí. Zároveň pre 13,3 % respondentov predstavovali predsudky voči cudzincom prekážku pri začatí podnikania na Slovensku.

Kultúrna rôznorodosť sa prejavuje aj v komunikácii s obchodnými partnermi či zákazníkmi. Negatívne vnímanie zo strany slovenských obchodných partnerov a zákazníkov pociťovalo až 48,2 % opýtaných podnikateľov z radov cudzincov.

Z pohľadu MSP, ktoré zamestnávajú štátnych príslušníkov tretích krajín, viac ako jedna tretina vníma komunikačné problémy vznikajúce práve v dôsledku kultúrnych odlišností ako najčastejší problém, s ktorým sa pri zamestnávaní štátnych príslušníkov z tretích krajín stretávajú. S tým súvisí aj náročnosť riadenia multikultúrnych tímov, ktoré pociťuje takmer každý desiaty zamestnávateľ.

Negatívne vnímanie a predsudky sú výsledkom nedostatočnej prezentácie prínosov migrácie a migrantov. K problematike migrácie Slovensko skôr zaujíma pomerne konzervatívne postavenie, čo sa odráža napríklad v niektorých nástrojoch migrácie. V rámci migračnej politiky sa snaží o prilákanie vysokokvalifikovaných pracovníkov (inštitút modrej karty) alebo v rámci pripravovaných opatrení je to podpora startupov, taktiež sústredená na úzko vymedzenú skupinu cudzincov.

3.8.2 Návrh opatrení

V súvislosti s definovanými problematickými oblasťami odporúčame:

Zaviesť multikultúrnu výchovu na základných školách s cieľom budovať povedomie o rôznych kultúrach, ich rozdieloch už v rannom veku s cieľom vyhnúť sa predsudkom voči iným národnostiam

Pokúsiť sa o zapojenie cudzincov do politického, kultúrneho, spoločenského života organizovaním rôznych eventov, kde by sa mohli niečo nové dozvedieť o kultúre Slovenska, o samotných regiónoch resp. podporiť organizácie, ktoré už takéto udalosti v minulosti tvorili, napr. Gatrofestival komunit migrantov na čele s Anna Lindth Foundation.

Zvýšiť povedomie samotných zamestnávateľov o pozitívnych vplyvoch zamestnávania cudzincov, ktoré zamestnávanie cudzincov prináša, napr. nových pohľadov na riešené problémy, prostredníctvom vzdelávacích seminárov.

Záver

V rámci projektu „Zlepšenie podmienok na trhu práce a podnikania štátnych príslušníkov tretích krajín“ sa uskutočnilo zmapovanie súčasných podmienok v oblasti podnikania cudzincov na Slovensku. Aj napriek niekoľkým zmenám v rámci projektu sa podarilo úspešne zozbierať informácie od cieľových skupín a vytvoriť tak detailnejší pohľad na problémy dotýkajúce sa ekonomickej integrácie cudzincov na Slovensku.

Na základe realizovaných prieskumov sa preukázali značné medzery v procese udeľovania prechodného pobytu cudzincom, s ktorým súvisí aj vysoké finančné zaťaženie cudzincov v podobe finančného zabezpečenia pobytu ale aj finančného zabezpečenia podnikateľskej činnosti.

Problémy taktiež vznikajú pri komunikácii s inštitúciami a to najmä v dostupnosti informácií a v dôsledku jazykovej bariéry. Výrazným problémom je hlavne jazyková vybavenosť, či už na strane úradníkov alebo samotných cudzincov, čo ovplyvňuje nie len celý proces udeľovania pobytu ale aj samotný pobyt cudzincov.

Ďalšími identifikovanými problémami v rámci prieskumov zložitost' zakladania podnikania na Slovensku, vysoké daňovo-odvodové zaťaženie, uznávanie dosiahnutej kvalifikácie a kultúrne rozdiely.

Integrácia cudzincov ako súčasť globálneho prístupu k migrácii je dôležitou oblasťou iniciatív Európskej únie a zároveň zohráva dôležitú úlohu v rozvoji krajiny. Problematike ekonomickej integrácie ako parciálnej časti integrácie cudzincov sa na strategickej úrovni venuje hlavne Koncepcia integračnej politiky SR, ktorá avšak rešpektuje opatrenie Koncepcných zámerov migračnej politiky SR. Spolu sú teda východiskovými dokumentmi tvorby politik v oblasti migrácie a integrácie. Ekonomické prínosy a výhody ekonomickej migrácie vzhľadom na starnutie populácie sú aktuálnou otázkou nie len Európskej únie, ale aj pre Slovensko.

Napriek existencii strategických dokumentov a koncepcných rámcov je problematika migrácie a integrácie cudzincov málo diskutovanou témou. S rastúcim počtom ekonomických migrantov sa otázka ich integrácie stáva čoraz významnejšou a nakoľko sa jedná obsiahlu a pomerne komplexnú tému vyžaduje zintenzívniť odbornú diskusiu na túto tému so zapojením všetkých relevantných aktérov.

V záujme dosiahnutia čo možno najlepšieho konsenzu by okrem vládnych inštitúcií mali byť do procesu vytvárania vhodného regulačného rámca a administratívnych podmienok pre ekonomickú aktivitu cudzincov zapojené aj mimovládne organizácie úzko spolupracujúce s touto cieľovou skupinou, ktoré majú priame skúsenosti s aplikačnou praxou a potrebami cudzincov.